

Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE

Broj: 02 – 394
Podgorica, 30.04.2020.godine

ANALIZA INFORMATIVNOG PROGRAMA
TV EMITERA SA REGIONALNIM POKRIVANJEM
- EPIDEMIJA COVID-19 -

ZAKONSKI OKVIR

Članom 59 Zakona o elektronskim medijima¹ propisano je da je emiter dužan da dnevno emituje najmanje 12 sati programa i da najmanje 10% ukupnog nedjeljnog programa posveti objavljivanju vijesti i informacija iz zone pokrivanja. Takođe, emiter je dužan da dnevno emituje informativni program u trajanju od najmanje 30 minuta u okviru kojeg najmanje jednu informativnu emisiju u trajanju od najmanje 20 minuta.

Članom 13 Pravilnika o programskim standardima² propisano je da su u sadržajima o posljedicama prirodnih katastrofa, mediji dužni da dosljednom primjenom profesionalnih i etičkih standarda novinarskog kodeksa na primjeren način realizuju obavezu informisanja javnosti i potrebu za iskazivanjem saosjećanja, uz eliminisanje rizika od senzacionalizma.

Takođe je propisano da se mora poštovati pravo na privatnost žrtava i drugih osoba koje su pogođene tim događajima, te da osobe u stanju bola ili šoka ne smiju biti izložene pritisku da daju intervjuje ili učestvuju u programima.

DRUŠTVENI KONTEKST I CILJ ANALIZE

Počev od januara 2020. godine svijet je ušao u stanje neočekivane i iskustveno nepoznate zdravstvene krize, koja je postavila izazove funkcionisanja za sve, pa i za medije. Događaji koji se brzo smjenjuju tokom poslednjih mjeseci stavljaju novinare pred izazov da prenesu tačne informacije, naučno utvrđene činjenice ali i da ispričaju stvarne životne priče, uz poštovanje standarda koje profesija nalaže.

Imajući u vidu da je širenje epidemije novog koronavirusa pitanje od javnog interesa, posebna pažnja je usmjerena na zakonsku obavezu medija da obezbijede istinito informisanje, zasnovano na vjerodostojnim informacijama.

Informativni program predstavlja važan segment emitovanja bilo kojeg emitera. Kroz emisije i programe o tekućim događajima javnost se upoznaje o važnim temama od javnog interesa, zakonske odredbe i aktuelna dešavanja od značaja za javno zdravlje. Imajući navedeno u vidu, neophodno je da se u ovim programima osigura, u trenutnim okolnostima naročito važno, cjelovito i blagovremeno informisanje, kroz objavljivanje kvalitativno i kvantitativno relevantnih informacija u obradi određene tematike.

Informativni programi moraju imati za cilj da pruže tačne i istinite informacije i ponude pregled aktuelnih događanja, putem kojeg se gledaoci upoznaju sa svim dostupnim relevantnim činjenicama kako bi mogli formirati lični stav. Za stvaranje potpune slike o nekom događaju neophodno je da informacije koje se pronose u ovim programima budu predočene na način korektan za shvatanje prirode samog događaja.

¹ "Sl. List Crne Gore", br. 046/10, 040/11, 053/11, 006/13, 055/16, 092/17

² "Sl. list Crne Gore", br. 035/11, 007/16, 008/19

Imajući navedeno u vidu, analiza ima za cilj da, u trenutnim okolnostima, utvrdi dostupnost informacija od posebnog značaja za javnost, kao i način njihovog predstavljanja u cilju ispunjenja cjelovitog i blagovremenog informisanja javnosti o epidemiji virusa COVID-19.

METODOLOŠKI OKVIR

Za potrebe analize, u periodu od **11. do 17. aprila** 2020. godine, analizirane su informativne emisije šest televizijskih emitera sa regionalnim pokrivanjem: TV 7, TV A1, Srpska TV, TV Novi, TV Sun i TV Corona.

Televizijski programi TV Boin i TV Teuta, iako imaju regionalnu pokrivenost i određenu količinu informativnih sadržaja, nijesu obuhvaćeni analizom jer, u trenutnim okolnostima, emituju program po značajno izmijenjenoj programskoj šemi imajući u vidu da se na ovim kanalim realizuje projekat „Uči doma“, Ministarstva prosvjete (emitovanje na albanskom jeziku).

Analizirane su emisije, u **sopstvenoj produkciji emitera**, koje imaju za cilj prvenstveno informisanje javnosti i upoznavanje sa činjenicama od značaja za trenutnu zdravstvenu i epidemiološku situaciju u Crnoj Gori, u pogledu trajanja sadržaja i načina predstavljanja.

Analizom je obuhvaćen **klasičan informativni program**, s posebnim akcentom na centralne informativne emisije, **jutarnji i dnevni programi**, koji su uobičajeno kolažne forme programa ali su u aktuelnom trenutku gotovo u potpunosti posvećene informisanju o epidemiji COVID-19, **specijalne emisije** posvećene aktuelnoj temi i **emisije o tekućim događajima** (uobičajeno, talk show emisije), koje su se u posmatranom periodu takođe bavile istom temom. Analizom su obuhvaćena samo **premijerna emitovanja** sadržaja.

Kratke vijesti, koje spadaju u klasični informativni program, a emituju se u okviru kolažnih programa, obuhvaćene su i prikazane u kategoriji kolažni program.

Cijeneći kao posebno značajne, metodologija dokumenta je predviđala analizu centralne informativne emisije.

Od posmatranih televizijskih emitera klasičnu formu centralne informativne emisije u sopstvenoj produkciji, zakonom propisnog trajanja od najmanje 20 minuta, imaju **TV 7 i TV Sun**.

TV Novi ima informativnu emisiju propisane dužine, međutim riječ je o sadržaju koji predstavlja kolaž video izvještaja, bez učešća voditelja u studiju i novinara. Informativna emisija predstavlja cjelinu montiranu od priloga i izvještaja agencija i drugih televizija. Komentari i tumačenja emitovanih priloga dati su u vidu tekstualnih grafičkih insertacija.

TV A1 emituje informativne emisije u sopstvenoj produkciji, ali su trajanja manjeg od zakonom propisanih 20 minuta, uz napomenu da se u okviru jednog sadržaja vrši direktno uključenje u konferenciju za medije Nacionalnog koordinacionog tijela, te ovaj sadržaj, formalno, po trajanju ispunjava propisanu dužinu. Pored navedenog TV A1 reemituje dvije informativne emisije (Glas Amerike i Pljevaljska hronika).

Srpska TV emituje klasične informativne emisije u sopstvenoj produkciji ali u posmatranom periodu centralni informativni sadržaj nije ispunjavao zakonom propisanu dužinu trajanja.

TV Corona nema klasičnu informativnu emisiju. Jedini informativni sadržaj je gradska hronika.

Imajući u vidu navedeno, za potrebe Analize izabran je, za pet televizijskih programa, po jedan informativni sadržaji koji, po vremenu emitovanja i sveobuhvatnosti dnevnih informacija, predstavlja „centralnu informativnu emisiju“. TV Corona nije imala klasičan informativni program.

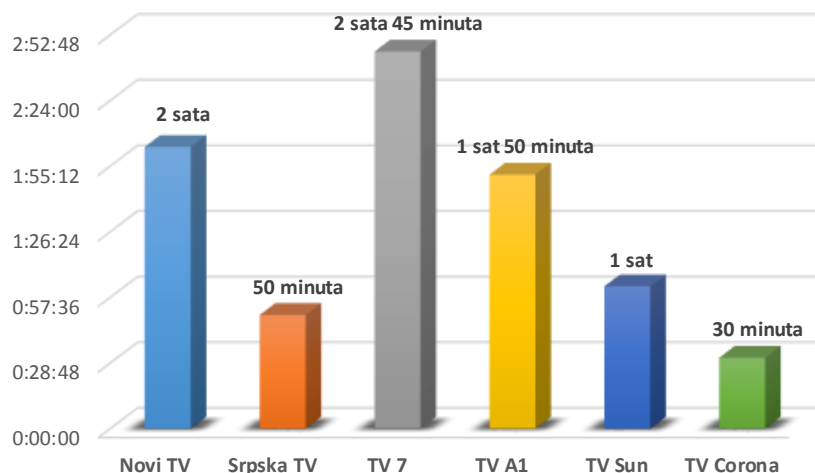
Naziv medija	Naziv	Vrijeme emitovanja
Televizija Srpska – Srpska TV	Novosti	17:30
Televizija Novi – TV Novi	Više od vijesti	18:00
Televizija A1 – TV A1	Top A1	19:00
Televizija 7 – TV 7	Aktuelno	19:00
Televizija Sun – TV Sun	Svijet 24	20:00

Centralne informativne emisije su analizirane prema sljedećim karakteristikama sadržaja, i to:

- Trajanje sadržaja.
- Broj priloga u informativnoj emisiji.
- Tematska zastupljenost:
 - politika** (spoljna i unutrašnja politika, međunarodni odnosi, rad državnih institucija);
 - privreda** (ekonomske strategije, privredni rast, preduzetništvo, trgovina);
 - socijalne teme** (religija, socijalne usluge, socijalno angažovane društvene akcije, mediji);
 - nasilje, kriminal i nesreće** (korupcija, kriminal, nasilje, požari, nesreće);
 - zdravlje;**
 - kultura;**
 - obrazovanje;**
 - aktuelnosti** (različite servisne informacije);
 - zabava;**
 - sport.**
- Vrsta priloga (vijest, izvještaj, osvrt/analiza/komentar, intervju/gost u studiju):
 - Vijest** - kratki prilozi, usmjereni uglavnom na davanje informacije, obavještavanje o jednom događaju, pitanju/temi;
 - Izvještaj** - širi prilozi organizovani i realizovani sa namjerom da informišu o događaju u njegovom procesu, nečemu što ima tok i više elemenata, sadrže izjave, poruke i zaključke;
 - Izvještaj sa terena (On the spot)** – informisanje sa mjesta događaja sa reporterom u slici, u živom uključenju ili snimljenom materijalu;
 - Osvrt/analiza/komentar** – forme, proizvedene kao skup više različitih sadržinskih elemenata, koje sadrže i ocjene, stavove i komentare novinara u odnosu na određeni događaj ili temu;
 - Gost u studiju** - prilozi u kojima, u okviru informativne emisije, gostuje javna ili druga ličnost i daje odgovore na novinarska pitanja.

ANALIZA INFORMATIVNIH SADRŽAJA

Na programu šest posmatranih televizijskih emitera dnevno se, u prosjeku, emituje ukupno 9 devet sati informativnog programa, dominantno posvećenog informisanju javnosti u vezi sa aktuelnom epidemijom COVID-19.

Grafik 1: Prosječno dnevno, standardizovano, trajanje informativnih emisija (COVID-19)

Prosječno dnevno, standardizovano, trajanje ove vrste sadržaja po emiteru iznosi: dva sata i 45 minuta sadržaja u programu TV 7, dva sata sadržaja u programu TV Novi, sat i 50 minuta u programu TV A1, sat u programu TV Sun, 50 minuta u programu Srpska TV i 30 minuta u programu TV Corona.

Navedenim su u programu **TV 7** obuhvaćeni sadržaji: jutarnji program „Uz jutarnju kafu“ i centralna informativna emisija „Aktuelno“. Takođe su obuhvaćena premijerna emitovanja sadržaja „Čist račun“, „Razgovor nedjelje“, „Riječ je o nama“, „Skener“, „U fokusu“ i „U objektivu“, koji su se u posmatranom periodu bavili pitanjima vezanim za epidemiju Covid-19.

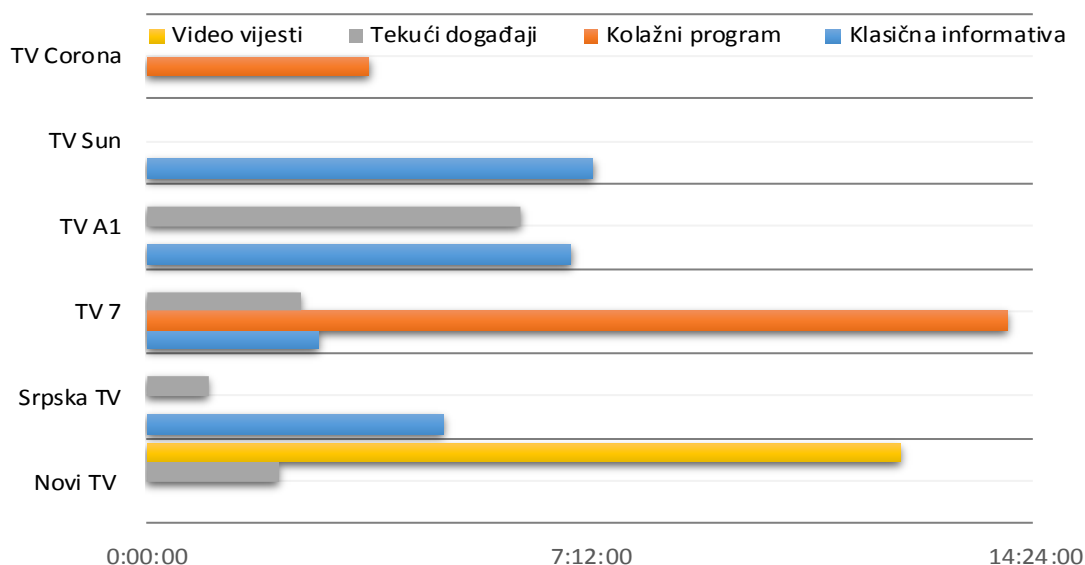
U programu **TV Novi**, obuhvaćeni su sadržaji „Više od vijesti“ u 12 i 18 (sadržaji „Više od vijesti“ u 8 i 22 sata nijesu obuhvaćeni jer predstavljaju reprizna emitovanja). Takođe je obuhvaćeno premijerno emitovanje sadržaja „U žiži“.

U programu **TV A1** obuhvaćeni su sadržaji: „Top A1“ u 17, 18, 19, 20 i 21 sat. Takođe su obuhvaćena premijerna emitovanja sadržaja „Klub A specijal sa Irenom Tatar“, „Klub A specijal sa Vlatkom Stijepovićem“, „Tamo i natrag“, i „Nedjelja u petak“, koji su se u posmatranom periodu bavili pitanjima vezanim za epidemiju Covid-19.

U programu **TV Sun** obuhvaćen je sadržaj „Svijet 24“ u 16, 20 i 23 sata.

U programu **Srpska TV** obuhvaćeni su sadržaji: „Vijesti“ u 10, 11 i 13 sati, „Novosti“ u 17:30 i u 22 sata. Takođe je uračunato i premijerno emitovanje sadržaja „Neskriveno“.

U programu **TV Corona** obuhvaćen je sadržaj „Moj grad Bar“.

Grafik 2: Ukupno sedmično trajanje informativnih emisija (po emiteru, po formatu)

Svi analizom obuhvaćeni emiteri su informativni program usmjerili na izvještavanje o dešavanjima u vezi sa novim koronavirusom. Emitovan je značajan broj informacija, intervjuva, priloga i uključenja koja se bave navedenom temom.

Klasičan informativni program (sadržaji tipa: vijesti) je imao značajno i najveće učešće u posmatranim televizijskim programima. Kolažni programi (tipa: jutarnji program ili gradska hronika) su u najvećem dijelu bili posvećeni temama vezanim za epidemiju Covid 19. U ovim sadržajima se bilježi učešće gostiju različitog profila na aktuelnu temu, u studju (TV 7) ili putem telefonskog uključenja (TV Corona).

Imajući u vidu da među posmatranim televizijskim emiterima ima stanica koje su programski orijentisane prema lokalnoj publici, stanovnicima opštine sjedišta, prisutan je značajan broj informacija i priloga od posebnog značaja za lokalno stanovništvo.

Generalno posmatrano, u analiziranim sadržajima (prvenstveno u klasičnim informativnim emisijama) prenošena su mišljenja, prije svega, medicinskih radnika, stručnjaka i autoriteta, te kredibilnih novinarskih izvora.

U posebnim emisijama koje uobičajeno imaju jasnu tematsku određenost (privreda, socijalna politika, prava radnika), tema aktuelne epidemije je obrađivana sa aspekta uticaja na pojedine pojave,

događaje i segmente društva. Navedeno je naročito bilo prisutno u programu TV 7 („Čist račun“, „Razgovor nedjelje“, „Riječ je o nama“, „Skener“, „U fokusu“, „U objektivu“).

U tzv. kontakt programima (programi o tekućim događajima, talk show), koji podrazumijevaju goste u studiju, učešće je dato sagovornicima različitog profila (zdravstveni radnici, društveno angažovane ličnosti, novinari i analitičari) na temu aktuelne zdravstvene i epidemiološke situacije.

U emitovanim kontakt emisijama, tema aktuelne epidemiološke situacije je obrađivana dominantnije u kontekstu političkih, društvenih i vjerskih aspekata, u odnosu na stručni medicinski aspekt. U jednom od sadržaja od strane gosta predstavljane su alternativne teorije u vezi sa pandemijom Covid 19 koje nijesu zasnovane na zvanično i naučno utvrđenim i opštedruštveno priznatim činjenicama.

Nijesu zabilježeni slučajevi prenošenja informacija kojima bi se povrijedilo pravo na privatnost oboljelih od novog koronavirusa i drugih osoba koje su pogođene tim događajima.

Sve posmatrane televizije su na adekvatan način usmjeravale gledaoce na zvanične kanale informisanja nadležnih državnih službi, između ostalog i emitujući spotove Instituta za javno zdravlje, Kliničkog centra Crne Gore, broj Call centra, kao i poziv Ostani doma.

U programima posmatranih televizijskih emitera nije bilo sadržaja posebno prilagođenih osobama sa invaliditetom. Uz naglasak da nije riječ o posebno prilagođenom sadržaju, te da navedeno ne izražava dovoljnost prilagođenosti programa, registrovano je značajno učešće telopa (statične slike na punom ekranu) i kajrona kao sredstva prenošenja veoma značajnih informacija u vezi sa zaštitom javnog zdravlja.

ANALIZA CENTRALNE INFORMATIVNE EMISIJE

Prosječna centralna informativna emisija za pet posmatranih televizija u posmatranom periodu je trajala 26 minuta (prosjeak za TV Novi 55 minuta, za TV Sun 27 minuta, TV 7 24 minuta, TV A1 i Srpska TV – 13 minuta).

Gotovo 60% priloga u centralnim informativnim emisijama se odnosilo na informacije i teme vezane za epidemiju COVID-19. U posmatranim informativnim emisijama (ukupno 32 sadržaja) bilo je 227 pojedinačnih objava (priloga, vijesti, izvještaja) vezanih za aktuelnu temu. Objava (priloga, vijesti, izvještaja) na sve druge teme, zajedno, bilo je 149.

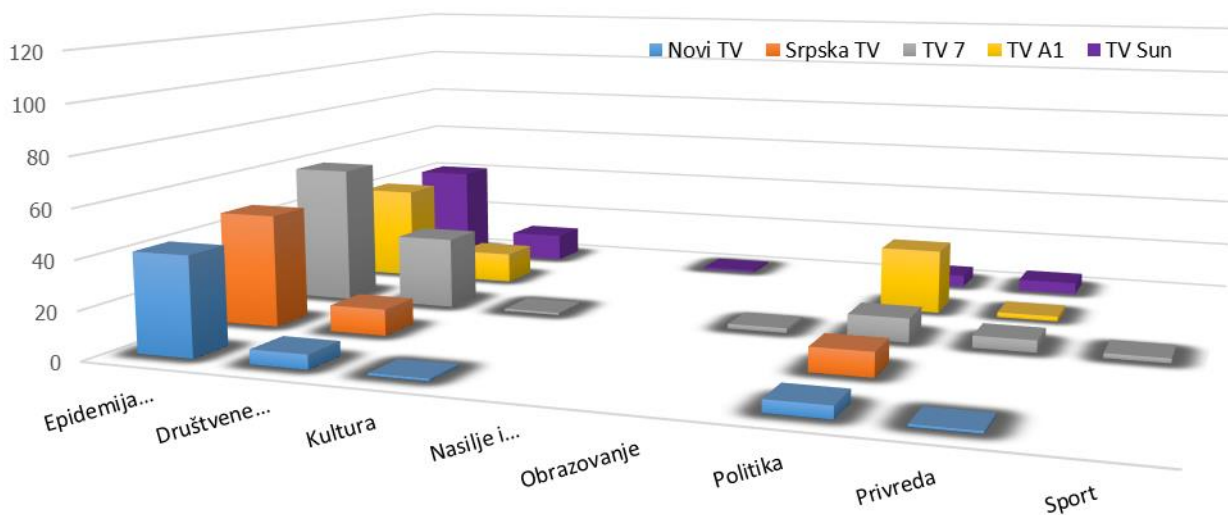
Upoređujući tematsku strukturu posmatranih centralnih informativnih emisija, sa tematskom zastupljenošću priloga u centralnim informativnim emisijama nacionalnih TV emitera³, kod kojih je učešće tema vezanih za epidemiju Covid 19 iznosilo 85%, registruje se manje informacija vezanih za aktuelnu epidemiju.

Ovo je uzrokovano jednim dijelom činjenicom da trenutna epidemiološka situaciju okupira pažnju javnosti duže od 40 dana, te da je javnost tokom proteklog perioda već upozanata sa osnovnim informacijama vezanim za aktuelna dešavanja, te je cilj trenutnog izvještavanja pomjeren ka ažuriranju već poznatih činjenica. Sa druge strane, kod posmatranih televizija, koje imaju orijentaciju ka određenim segmentima ukupne javnosti, je prisutan značajan broj informacija koje imaju lokalni karakter ili značaj za pojedine društvene segmente.

Takođe je važno prepoznati i tematsku strukturu centralnih informativnih emisija tumačiti u kontekstu činjenice da su, televizijske kuće u aktuelnom trenutku suočene sa ograničenim ljudskim resursima, te da su sve svoje kapacitete usmjerile na proizvodnju informacija vezanih za epidemiju COVID-19. Broj objavljenih informacija pokazuje da u njihovoj proizvodnji učestvuju i novinari koji se uobičajeno bave drugim, značajno drugačijim, tematskim sadržajima.

Upoređujući tematsku strukturu centralnih informativnih emisija, po emiterima, gotovo da nema razlika. Izuzev informacija vezanih za epidemiju COVID-19, značajno je učešće servisnih i informacija vezanih za različite društvene aktuelnosti (oko 20%) i učešće informacija vezanih za politička dešavanja u zemlji i svijetu (15%). Privredne teme su imale učešće od oko 3%, dok je zastupljenost izvještavanja o svim ostalim temama manja od jednog procenta.

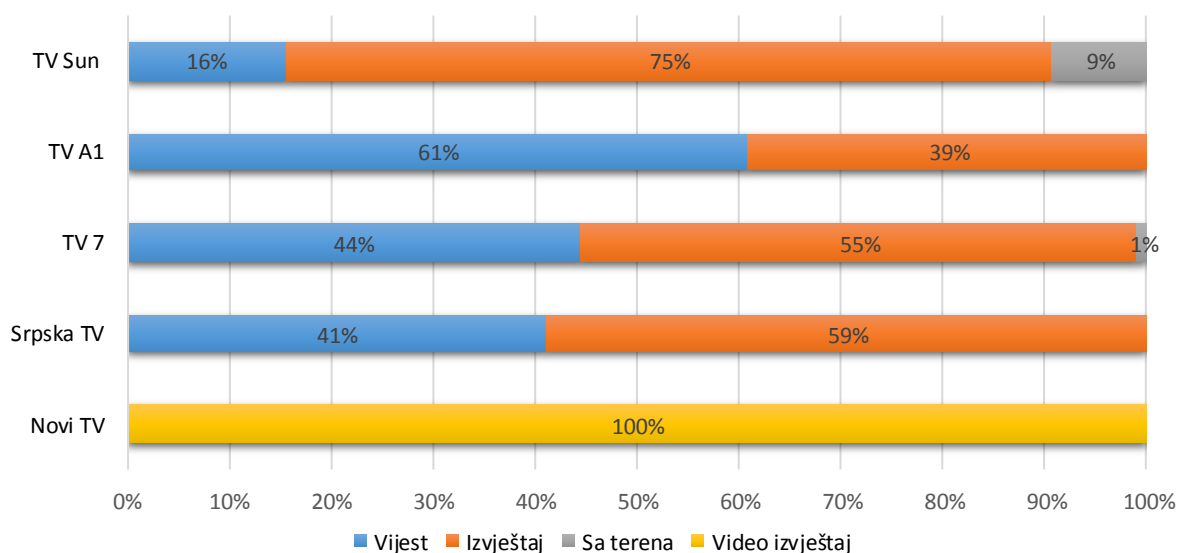
³ Analiza informativnog programa TV emitera sa nacionalnim pokrivanjem – Covid 19 (02-345 od 10.04.2020)

Grafik 3: Tematska zastupljenost u informativnim emisijama

Analizirajući forme korišćene u emitovanim sadržajima, najzastupljeniji su izvještaji, po broju i po trajanju. TV Sun i TV 7 su u posmatranim centralnim emisijama imale izvještavanje sa terena.

Izvještavanje sa terena je naročito bilo prisutno u programu TV Sun koja je za potrebe informativne emisije imala priloge, prije svega lokalnog karaktera, u kojima su intervjuisani predstavnici različitih opštinskih institucija i organizacija, vezano za epidemiološku situaciju u Bijelom Polju.

Grafik 4: Forme izvještavanja u centralnim emisijama

Prilikom analize sadržaja, mora se imati u vidu da je novinarima u trenutnim okolnostima, radi sopstvene i zaštite drugih, ograničeno kretanje i limitiran pristup događajima, zvaničnim predstavnicima institucija, sagovornicima, jednom riječju – informacijama.

U emitovanim priložima korišteni su snimci sa konferencija za štampu NKT, izjave predstavnika zdravstvenog sistema i drugih državnih institucija (snimci press službe Vlade Crne Gore), agencijski ili snimci drugih televizijskih stanica.

Posmatrane centralne informativne emisije bile su, generalno govoreći, orjentisane na činjenično izvještavanje, prenošenje kredibilnih izvora, mišljenja i tumačenja nadležnih organa. Prepoznaje se napor uloženi da se u navedenim sadržajima izbjegnju spekulacije i senzacionalizam, te da se gledaoci informišu i edukuju o rizicima i načinima zaštite.

OCJENE, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

- Novinari u cijelom svijetu, pa i u Crnoj Gori, suočeni su usljed iznenadnih i neočekivanih okolnosti vezanih za pandemiju Covid 19, sa izazovom da izvještavaju o sveprisutnoj temi na način koji zahtijeva dodatnu pažnju i odgovornost kako bi se javnosti predočile relevantne, društveno značajne informacije, ali istovremeno zaštitilo sopstveno zdravlje. Događaji koji se brzo smjenjuju tokom poslednjih mjeseci stavljaju pred novinare zadatak da prenesu tačne informacije, naučno utvrđene činjenice, ali i da ispričaju stvarne životne priče, uz poštovanje standarda koje profesija nalaže.
- U nedostatku relevantnih, naučno utemeljenih podataka o virusu COVID-19, stvara se potencijal za širenje neprovjerenih informacija. Novinarima je u trenutnim okolnostima, radi sopstvene i zaštite drugih, ograničeno kretanje i limitiran pristup događajima, zvaničnim predstavnicima institucija, sagovornicima, jednom riječju – informacijama. Sa druge strane, u datim okolnostima mediji imaju ključnu ulogu da građani dobiju pouzdane informacije. Od lokalnih i regionalnih medija se očekuje da, pored opštih, planetarno važnih informacija, u svom izvještavanju obuhvate i teme od značaja za lokalno stanovništvo, naročito imajući u vidu izmijenjene okolnosti funkcionisanja društvenih zajednica.
- Regionalni TV emiteri su u posmatranom periodu informativni program usmjerili na izvještavanje o dešavanjima u vezi sa novim koronavirusom. Na programu šest posmatranih televizijskih emitera dnevno se, u prosjeku, emituje ukupno devet sati informativnog programa, dominantno posvećenog informisanju javnosti u vezi sa aktuelnom epidemijom COVID-19.
- Generalna je ocjena da su u analiziranim sadržajima adekvatno prenošena mišljenja medicinskih radnika, stručnjaka i autoriteta. U emitovanim kontakt emisijama, tema aktuelne epidemiološke situacije je obrađivana dominantnije u kontekstu političkih, društvenih i vjerskih aspekata, u odnosu na stručni medicinski aspekt. Generalno govoreći, u analiziranim programskim segmentima, nije bilo senzacionalizma i širenja panike.
- Sve posmatrane televizije su na adekvatan način usmjeravale gledaoce na zvanične kanale informisanja nadležnih državnih službi, promovisale mjere za prevenciju širenja epidemije, promovisale smjernice i savjete nadležnih organa.
- Imajući u vidu da među posmatranim televizijskim emiterima ima stanica koje su programski orijentisane prema lokalnoj publici, stanovnicima opštine sjedišta, prisutan je značajan broj informacija i priloga od posebnog značaja za lokalno stanovništvo.
- U programima posmatranih televizijskih emitera nije bilo sadržaja posebno prilagođenih osobama sa invaliditetom.

U trenutnim okolnostima, kada i medicinski stručnjaci nemaju potpune i nedvosmisleno naučno potvrđene činjenice o bolesti koja je pogodila svijet, mediji se nalaze pred izazovom da u mnoštvu raspoloživih informacija prenesu tačne i za obradu aktuelne teme relevantne podatke. Usljed navedenog, neophodno je društveno prepoznavanje značaja i napora koje svakodnevno ulaže novinarska profesija u cilju blagovremenog i cjelovitog izvještavanja javnosti. U tom smislu neophodno je uvažiti doprinos medija u Crnoj Gori da se informacije predoče na način korektan za shvatanje prirode samog događaja.

Sa druge strane, važno je ukazati na odgovornost medija da u trenutnim okolnostima, pruže sadržajan i kvalitetan program. Naročito je značajna uloga koju mediji imaju u informisanju i edukovanju javnosti, kao i adekvatnoj distribuciji poruke zvaničnih tijela da je, u trenutnim okolnostima, važno da OŠTANEMO DOMA.

